

Velimir Ivezić, konzervator-restaurator

M. Pavleka Miškine 30, Varaždin

velimir.ivezic@optinet.hr

Mobitel: 091/8846138

Konzervatorski odjel MK RH, Varaždin

Naručitelj: **Opća bolnica Varaždin, Ispostava N. Marof
Ivana Meštrovića 1, 42 000 Varaždin,**
MB: 3376982, OIB: 59638828302
Br. telefona: 042/393-000
Internetska adresa: www.obv.hr
Adresa elektroničke pošte: bolnica@obv.hr

ELABORAT

konzervatorsko-restauratorskih istraživanja stratigrafije zidnog oslika na dijelu 1. kata dvorca
Erdödy u Novom Marofu

Sastavio: Velimir Ivezić, konzervator-restaurator savjetnik

Varaždin, siječanj, 2022.

Uvod

Temeljem Elaborata istraživanja zidnog oslika namjerava se izvršiti sanacija i obnova popucalih i oštećenih štukatura na stropovima dijela 1. kata dvorca Erdödy, Novi Marof nastalih uslijed potresa 29.12.2021. godine. Sastavni dio Elaborata istraživanja je i izrada troškovnika restauratorsko-konzervatorskih radova na sanaciji i obnovi stropova triju prostorija: soba ravnatelja, soba glavnog tehničara službe i sala za sastanke.

Opći podaci

Dvorac u Novom Marofu izgrađen je krajem 18. st. od strane obitelji Erdödy te ostaje u njihovom vlasništvu do 1923. godine. Od 1927. godine dvorac je u funkciji liječilišta za plućne bolesti. Danas je dio kompleksa Opće bolnice, Varaždin, kao dio službe bolnice za produženo liječenje i palijativnu skrb. Dvorac Erdödy u Novom Marofu zaštićeno je kulturno dobro Rješenjem Ministarstva kulture RH upisano u Registar zaštićenih kulturnih dobara pod brojem Z-1093.

Dvorac Erdödy s parkom, svojim volumenom i položajem, zauzima najdominantnije mjesto u Novom Marofu. Sa zapadne strane je kompleks omeđen cestom Varaždin – Zagreb, a s ostalih strana livadama i zelenilom. Dvorac je izgrađen krajem 18. st., nakon što je obitelj Erdödy napustila svoju ruševnu utvrdu Grebengrad, a potom i novi majur (marof) uz Bednju, da bi na jednom brežuljku (zapadnije od prvog majura) podigla novi dvorac, koji je ujedno postao središtem novog naselja, što se oko njega kasnije počelo razvijati. Vlastelinstvo Novi Marof, kojeg je utemeljio Ljudevit Erdödy ostaje u vlasništvu iste obitelji sve do prodaje 1923. godine. Od 1927. godine dvorac je u funkciji liječilišta za plućne bolesti, iz čega se razvila današnja bolnica.

Dvorac je jednokatna kasnobarokno-klasicistička građevina, tlocrtno u obliku četverokuta s unutarnjim dvorištem. Na glavnom, zapadnom pročelju se ističe klasicistička altana s tri arkadna otvora u prizemlju i četiri jonska stupa na katu, koji završavaju atikom. Pročelja, raščlanjena nizom pravokutnih prozorskih otvora, u prizemlju su fugirana dok se na katu nalaze plitki pilastri ukrašeni ornamentima u Zopfstilu. Ona s dvorišne strane rastvorena su arkadnim hodnicima u prizemlju i prozorima na katu. Unutarnje su prostorije svodene kao i stubište. Na katu se, uz dvorsku kapelu, nalazi svečana dvorana iz koje se izlazi na terasu altane. Strop dvorane ima dekoraciju od drva koja imitira stucco u rokoko stilu i spuštene rubne dijelove stropa, kao i pokrajnje sobe koje također u rokoko stilu imaju drvenu ili stucco dekoraciju. Najistočnija ima drvenu dekoraciju gotovo kao stucco dok je sljedeća dvorana opremljena stucco ukrasima. Unutar povijesnog parka, u neposrednoj blizini dvorca nalaze se gospodarski objekti, bivša konjušnica, a podalje s južne strane stambeni objekt, iz vremena 19. i poč 20. st. Perivoj oko dvorca podignut je vjerojatno nakon njegove izgradnje, krajem 18. st., da bi sredinom 19. st. dobio romantičarska obilježja.

Dvorac Erddöy. Novi Marof

Interijer Službe za produženo liječenje i palijativnu skrb Novi Marof , Opća bolnica Varaždin
1. kat dvorca Erdody, 18. st. (3 prostorije: soba ravnatelja, soba gl. tehničara službe, sala za
sastanke)

Naziv umjetnine: Štuko ukrasi, iluzionističko slikarstvo

Autor/škola/krug vis. 350cm x šir. 453cm x duž.720cm: anonymus

Datacija: 1869. god.

Tehnika: svodni štuko i drveni ukrasi sa spuštenim dijelovima stropa, svodno slikarstvo (ulje
na platnu)

Dimenzije: ravnateljeva soba: vis. 350cm x šir. 453cm x duž.720cm

soba gl. tehničara: vis. 350cm x šir. 420cm x duž.720cm

sala za sastanke: vis. 350cm x šir. 630cm x duž.720cm

Objekt: Dvorac Erdödy

Mjesto/lokalitet: Novi Marof

Županija: Varaždinska

Nadležni zavod: Konzervatorski odjel MK RH, Varaždin

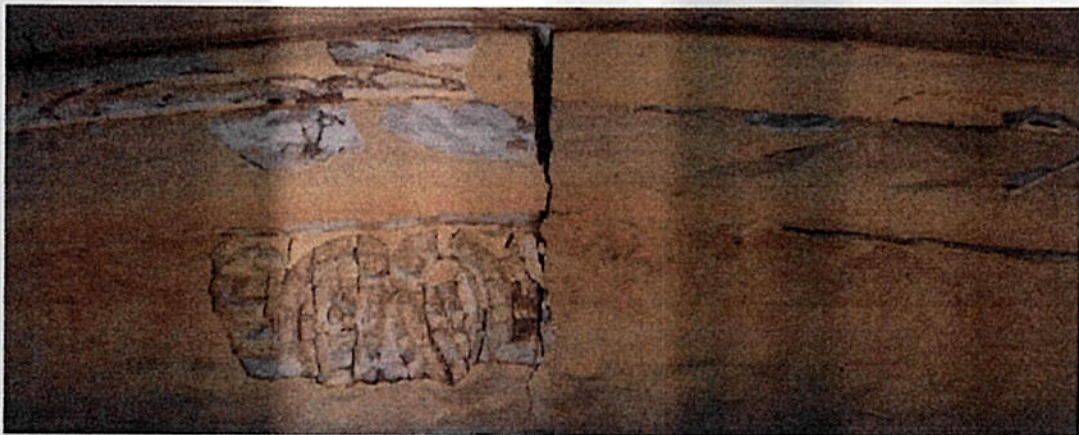
Zaštićeno kulturno dobro pod br.: Z-1093

Zatečeno stanje

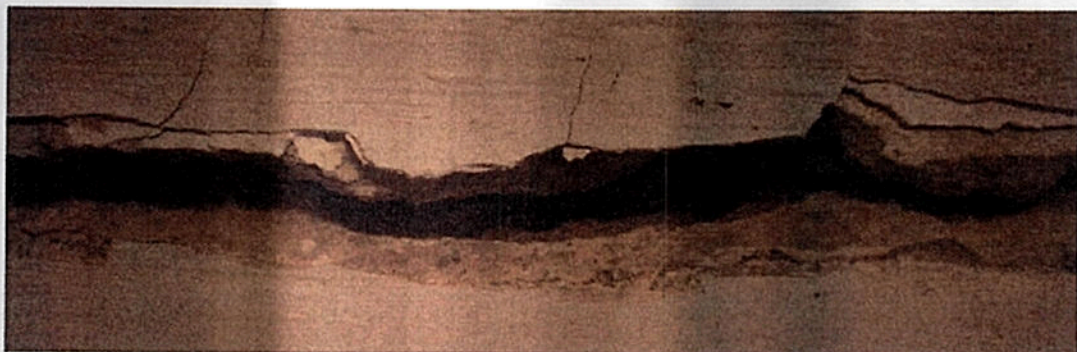
Sve tri sobe 1. kata koje podliježu recentnim konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima i obuhvaćene su ovim elaboratom (soba ravnatelja, soba gl. tehničara i sala za sastanke) u dosta su dobrom i očuvanom stanju, međutim tijekom posljednjega potresa stradale su uglavnom u stropovima i spojevima stropova sa zidom. Stoga su i istraživanja uglavnom bila koncentrirana u tim dijelovima interijera. Najveća oštećenja pretrpjela je južna soba ravnatelja gdje je na južnom dijelu stropa došlo do puknuća i odvajanja stropa od zida te sala za sastanke gdje je evidentno odvajanje južnog dijela drvenog spušenog i ukrašenog stropa od samoga stropa. Soba tehničara ima manju raspuklinu na zapadnom dijelu stropa kod prozora gdje su evidentni i tragovi saniranog vlaženja s tavana. Isto tako i sala za sastanke ima manje izražene pukotine u žbuci te na sjevernom zidu raslojavanje obojenja i žbukanih slojeva.

Oštećenja zidnog naliča su različitog karaktera i uzrokovana su raznim utjecajima:

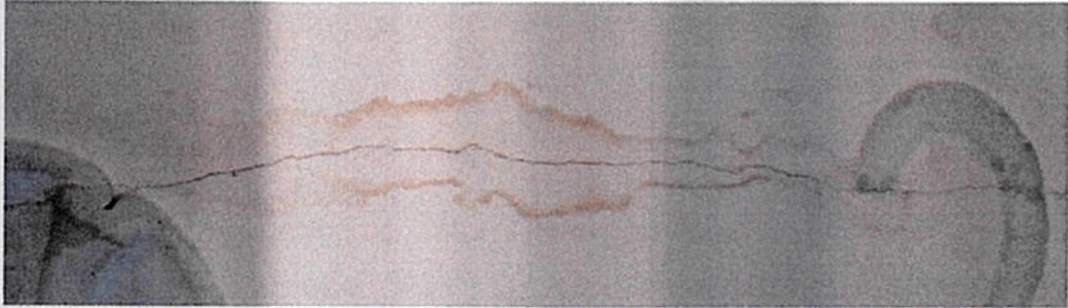
1. oštećenja izazvana fizikalno-kemijskim procesom starenja (zamor materijala); razni su fizikalno kemijski procesi izazvali pulverizaciju osipanje, lom i raspukline dijelova te žučenje izvornog naliča (kod stropne slike u ravnateljevoj sobi), a naročito je stradala drvena imitacija stucco ukrasa, također u sobi ravnatelja te slika na platnu u ukladi spomenutog rokoko ukrasa kao i drveni vijenac po zidu.

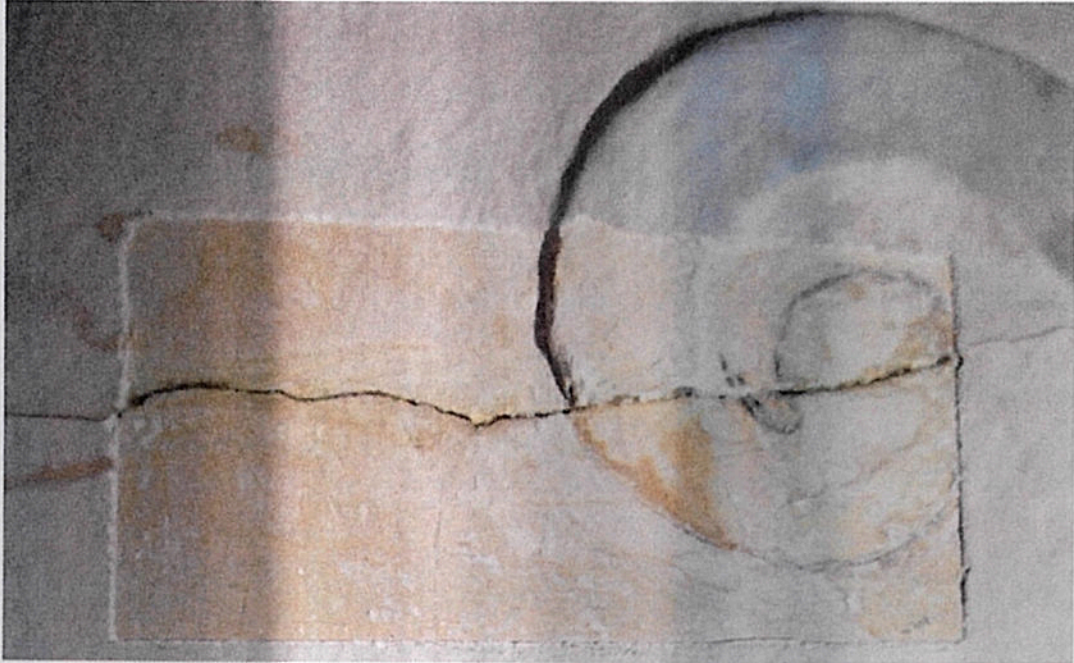
2. oštećenja fizičke naravi i destrukcije; mehanička oštećenja izazvana udarcima o polikromiranu žbuku prisutna su po donjim dijelovima naliča (otkrhnuti dijelovi) te raspukline u žbuci proširene posljednjim potresom, odvajanje spušenih dijelova drvenog stropa. Na nekim se mjestima žbuka s polikromijom otrusila i otpala te su nastale prema obujmu značajne pukotine

3. manja oštećenja stropa izazvana vlagom s tavana (samo u jednom dijelu sobe gl. tehničara – zapadni dio stropa do prozora)

4. greške u ranijim obnovama: neadekvatno održavanje, neadekvatne intervencije i naknadne kontaminacije, neadekvatne rekonstrukcije stucca; na mnogim su dijelovima izvedeni nestručni zahvati gipsom ili samo crtežom bez prisustva kiparski modelirane forme

5. neautorski dodaci: kompletne instalacije (klima uređaji, cijevi centralnog grijanja, kablovi internetske mreže, produžni kablovi, etc...)

Katalog ostalih oštećenja:

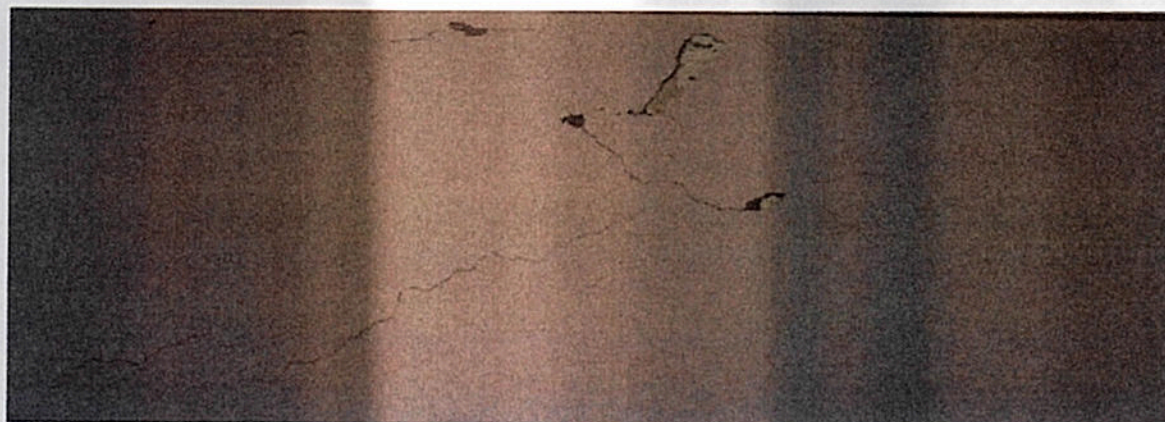
1. Raspuknuća, najčešće zida zajedno sa žbukom s oslikanim slojem (soba ravnatelja)

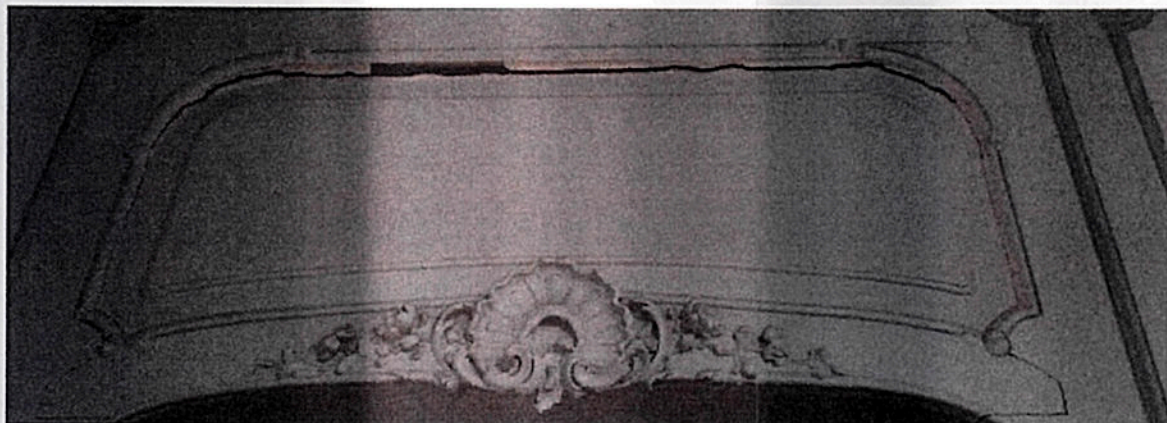
2. Uljani višeslojni impasto preslici preko stucco ili drvene površine (soba tehničara)

3. Odvajanje slojeva boje i raslojavanje žbuke (sala za sastanke)

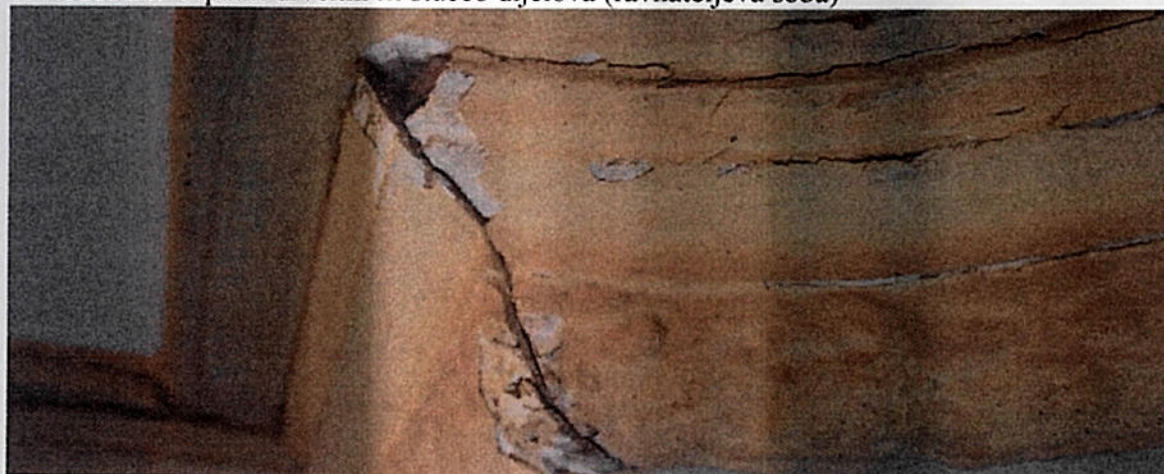
4. Raspuknuća i odljepljivanje drvenih dijelova građevne stolarije (uklade i sl., soba tehničara)

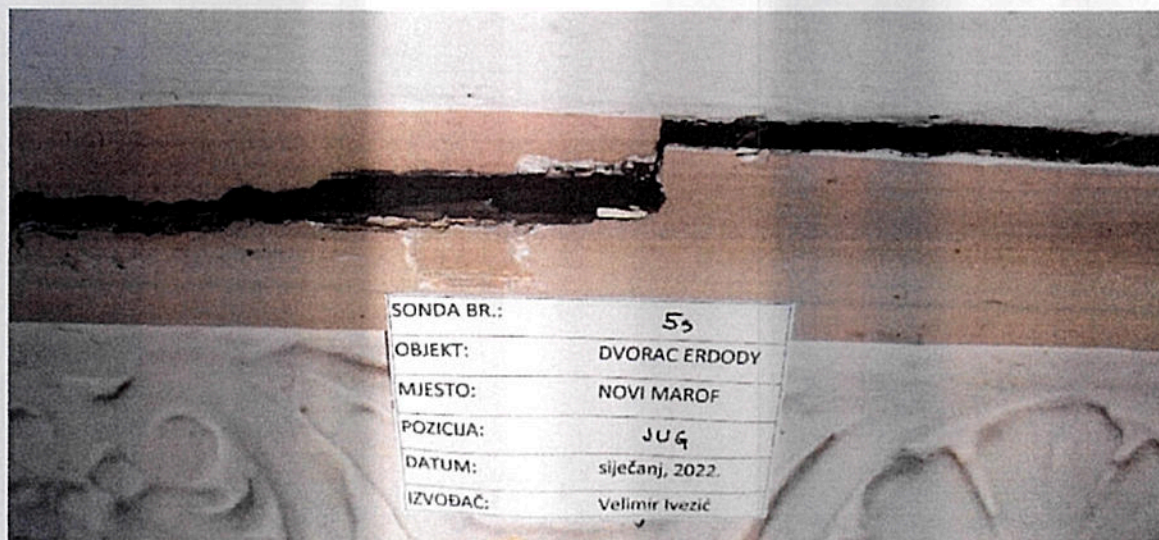
5. Odvajanje drvenih dijelova profilacija imitacije stucca (ravnateljeva soba)

6. Nedostaci otpalih drvenih ili stucco dijelova (ravnateljeva soba)

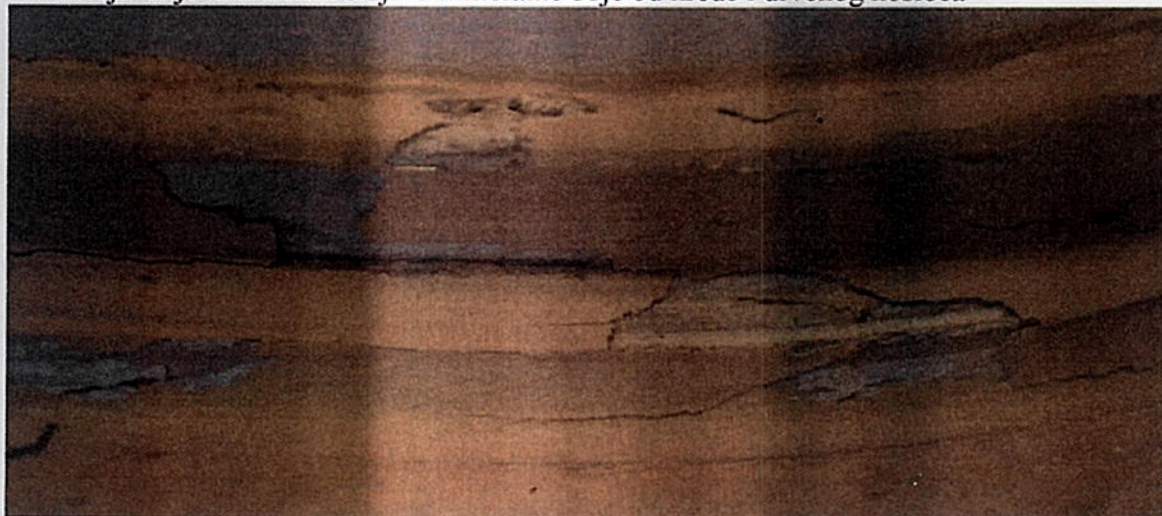
7. Odvajanje spuštenog drvenog stropa od zidanoga (sala za sastanke)

8. Pulverizacija i trusenje žbukanog materijala (soba ravnatelja)

9. Raslojavanje naknadnih slojeva mineralne boje od krede i drvenog nosioca

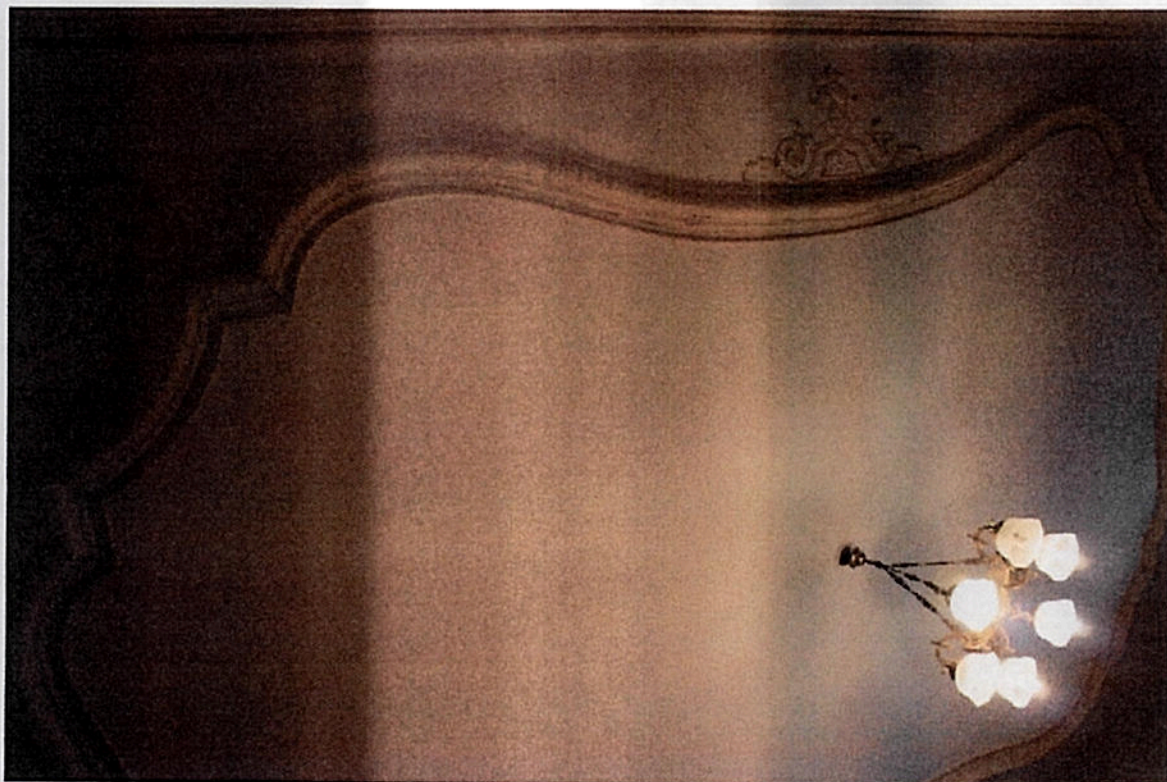

Konzervatorsko-restauratorska istraživanja

Tijekom protekloga tjedna (10. – 16. siječnja, 2021. god.) izvedena su konzervatorsko-restauratorska sondiranja zidova u visini (3.5m) prvoga kata u interijeru: na zidovima i stropovima triju prostorija dvorca Erdody koje su najviše stradale tijekom posljednjega potresa: ravnateljeva soba, soba tehničara i sala za sastanke. Otvoreno je sveukupno blizu četrdeset sondi, petnaestak zidnih i dvadesetak stropnih sondi, ali nisu sve fotografirane niti dokumentirane u ovom elaboratu jer nisu dale relevantne rezultate. Dokumentirano je i zabilježeno trideset relevantnih sondi koje su sadržavale izvjesnu stratigrafiju i potrebne informacije. Evo desetak dokumentiranih istražnih sondi, njihovih opisa i rezultata istraživanja redom po sobama:

1. Ravnateljeva soba (jugozapadni kut dvorca), vis. 350cm x šir. 453cm x duž.720cm

U toj su sobi najizrazitija oštećenja, a najvećoj mjeri je stradao strop, vijenac i spojevi stropa i nosivog južnog zida iznad vijenca. Također je zamjetna i jedna pukotina iznad nadvoja vrata u visini oko 20 cm, a u dužini samoga nadvoja (debljina zida je 35cm). Lijepo profilirani drveni vijenac krasi gornji dio zida, a na stropu je drveni profilirani i florealom kićeni rokoko ures u svojim kutevima i po sredini. Zidovi su čistih ploha.

Relevantne konzervatorsko-restauratorske istražne sonde

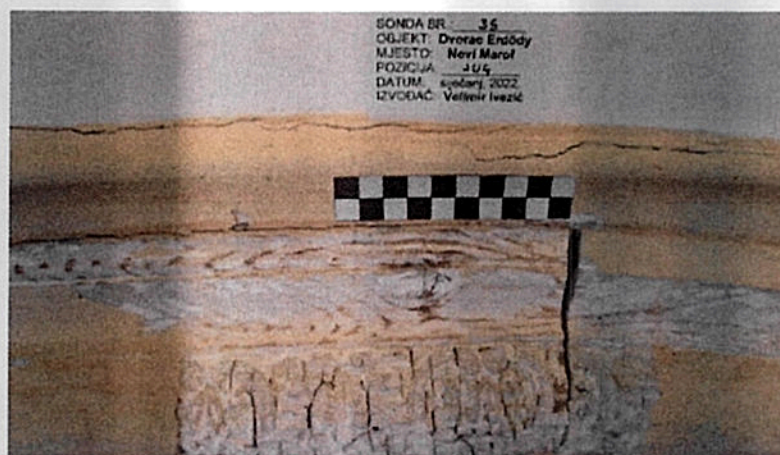
Sonda br.1 izvedena na stropu jugozapadnog zida ravnateljeve sobe

Stratigrafija sonde:

0. Izvorni žbukani sloj (vapnena žbuka s jerovečkim žutim pijeskom)
1. Izvorni nalič vapnom
2. Naknadni vapneni sloj
3. Smeđi sloj nečistoća i plavičasti bijeli i žuti sloj Dulux t. k. 30BB 45/049 45YY 83/062
4. Bijeli sloj naliča mineralne boje
5. Recentni sloj mineralnih boja (disperzivne, poludisperzije)

Sonda br. 3 izvedena na profilaciji drvenog rokoko okvira uklade stropa jugozapadnog dijela ravnateljeve sobe

Stratigrafija sonde:

0. Drveni profil – nosioc	
1. Tutkaljeno drvo	
2. Sloj bijele krede (champagne, bolognese)	kohezivnost je vrlo slaba
3. Mineralna boja	odvaja se od podloge
4. Recentni sloj oker naliča	odvaja se od podloge

Sonda br. 2 koja ovdje nije prezentirana pokazuje istu stratigrafiju kao i prethodna sonda te potvrđuje da su i preostali plitki reljefni florealni ukrasi u kutovima stropa i po sredinama ukrasnog okvira također izrađeni od drva te iste stratigrafije kao na prethodnom obrascu.

Sonda br. 5 izvedena na vijencu zapadnoga zida

Stratigrafija sonde:

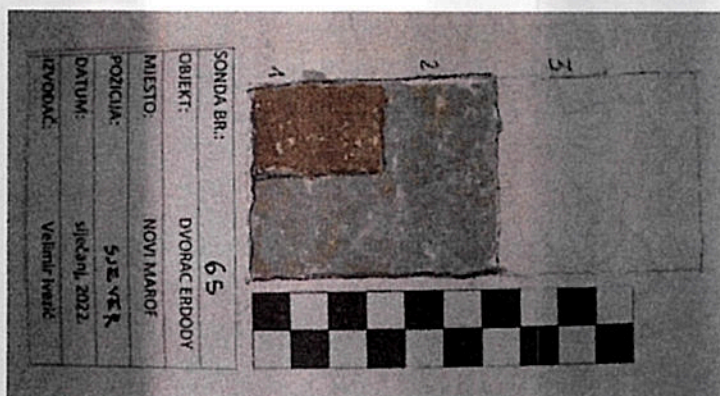
0. Drveni profil – nosioc	
1. Tutkaljeno drvo	
2. Sloj bijele krede (champagne, bolognese)	
3. Sloj roze boje - mineralna boja	Dulux t. k. 30 YR 53/188
4. Recentni sloj oker naliča	

Sonde br. 5, 6, 7, 8 načinjene su na različitim dijelovima stropa/uklade oko lustera

Spomenute sonde od rednog br. 5 do red. br. 8 unutar ukrasnog rokoko okvira koji je prebojan zajedno s ukrasima mineralnom oker bojom pokazuju plavičastu boju s prijelazima u žuto ili obrnuto (najvjerojatnije iluzionirano nebo s oblacima). Dakle ulje na platnu aplicirano na strop.

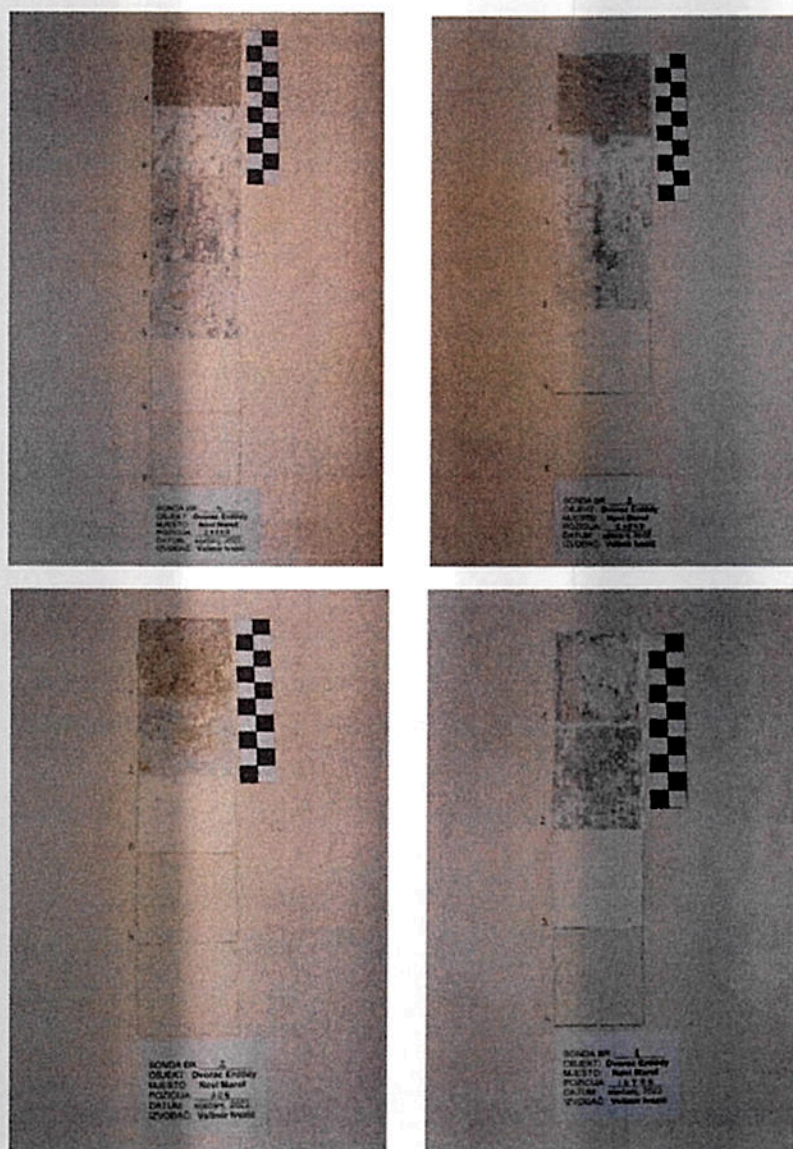
Sonda br. 6 otvorena je na istočnom dijelu uklade stropa nedaleko ukrasnog drvenog okvira

Stratigrafija sonde:

0. Žbukani strop
1. Konpljino fino tkanje s preparacijom
2. Uljana boja s plavo žutim nijansama i šelak kao zaštita (iluzija nebeskog svoda)
3. Slojevi mineralne boje i recentni nalič

Ostale sonde napravljene su na sva četiri zida prostorije ravnatelja otprilike u visini očiju (180-200cm).

Stratigrafija zidnih sondi pod red br. 1 do red. br. 5 pokazuju sličnu stratigrafiju

1. Žbukani sloj, vapnena žbuka, jerovečki pijesak	
2. Izvorni bijeli vapnени sloj	
3. Svj. plavi i rozi naknadni sloj boje	Dulux t. k. 50GV72/012 30YR53/88
4. Recentno obojenje mineralnom bojom	

Izvedena je i jedna dubinska, gotovo građevinska sonda na sjevernom zidu u visini 80 cm iza vrata koja je pokazala da je ispod svih slojeva boje još uvijek u većem dijelu izvorna vapnena žbuka i nalič, a da oslika nije bilo.

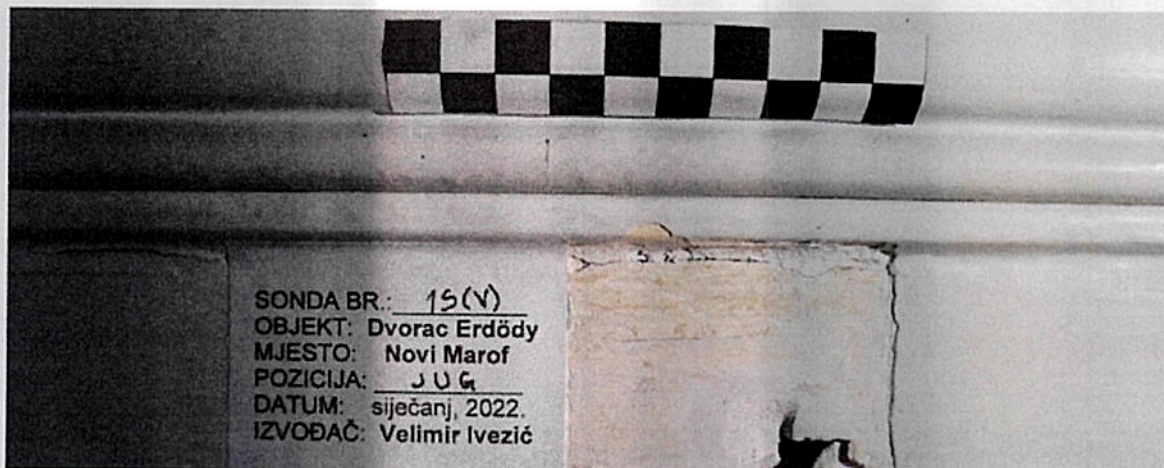
2. Soba glavnog tehničara (zapadni dio dvorca) vis. 350cm x šir. 420cm x duž. 720cm,

Soba je opremljena drvenom oplatom (parapetom u visini cca 80cm, drvenim okvirima tj. ukladama, jednom drvenom nišom pokraj prozorskog otvora na zapadnom zidu te bogatim dovratnicima u obliku niša sa policama te nadvratnicima), jednostavno profiliranim vijencima stucco ukasima na stropu u stilu rokoko. Obojana je u bijelo, a svi su reljefni ukrasi kao i drveni dijelovi obojani svjetlo plavim tonom (drveni dijelovi uljanom, a stucco mineralnom bojom). Manje su pukotine (1-2mm) prisutne na zapadnom stropu 1m od zida gotovo po cijeloj dužini i 50-tak cm iznad vrata u sjevernu prostoriju (deblj. zida 40cm).

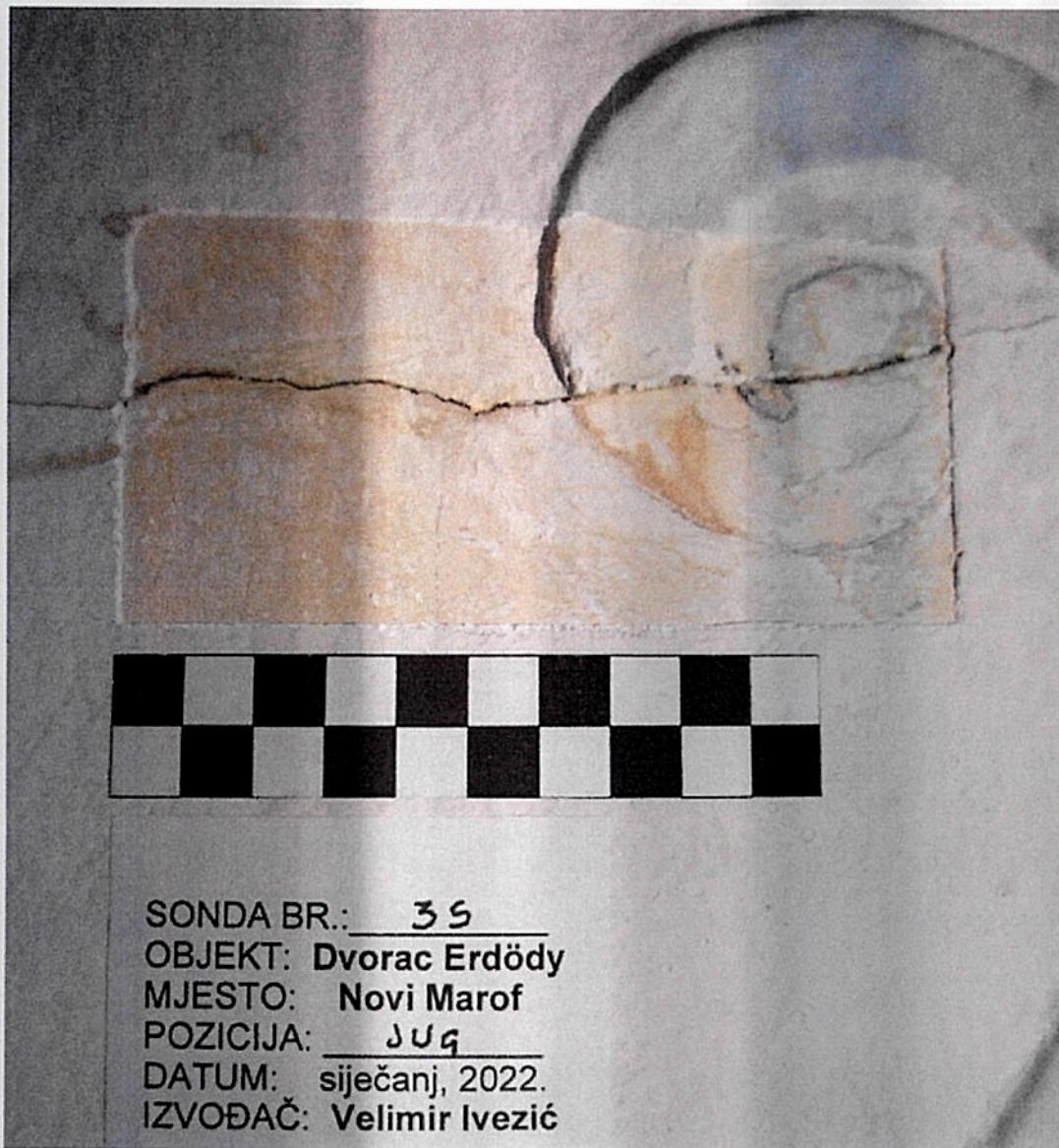
Relevantne konzervatorsko-restauratorske istražne sonde:

Sonda br. 1 načinjena na vijencu zapadnoga zida iznad karniše

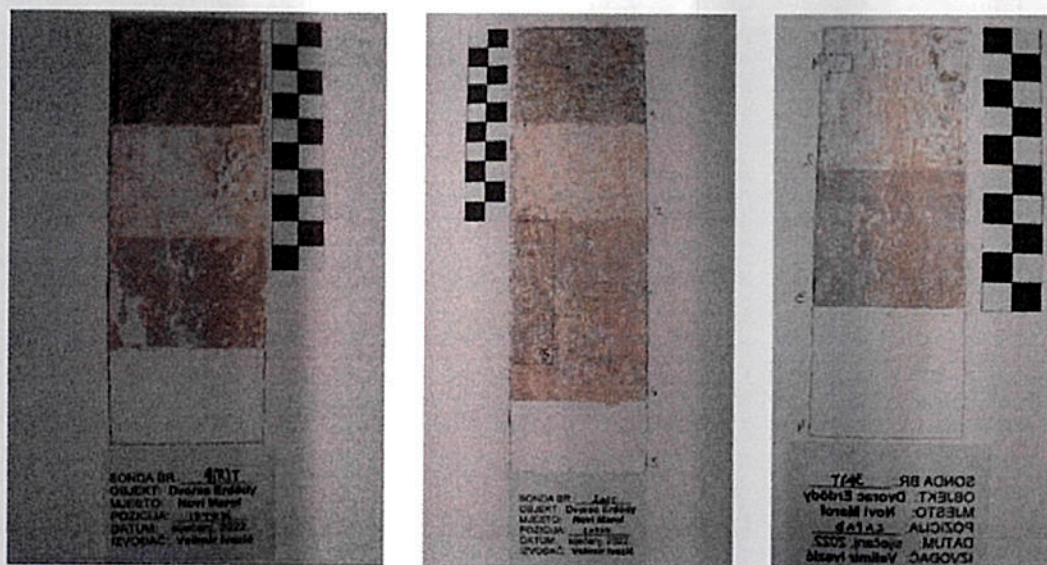
Sonda pokazuje recentni impasto preslik uljanom bojom preko vijenca izvedenog stucco tehnikom kao i na drvenim dijelovima svih profilacija i drvene oplata u prostoriji

Sonda br. 2 i 3 otvorene su na zapadnom dijelu rokoko ukrasa

Obje su sonde pokazale identičnu stratigrafiju s nekoliko mineralnih preslika, ali i izvornu stucco reljefnu plitku formu rokoko ukrasa koji dijelom nedostaju pa su rekonstruirani recentno samo u svjetlo plavoj boji, a izvorno su bili bijeli.

Ostale sonde napravljene su na tri zida (j, z, s) prostorije gl. tehničara otprilike u visini očiju (180-200cm).

Stratigrafija zidnih sonde br. 1- 3

1. Žbukani sloj	vapnenačka žbuka i jerovečki pijesak
2. Izvorna vapnena bijela	
3. 4. Roze nijanse	Dulux t. k. 70YR 46/069, 82YR 55/140
5. Recentni slojevi mineralnih bijelih boja	

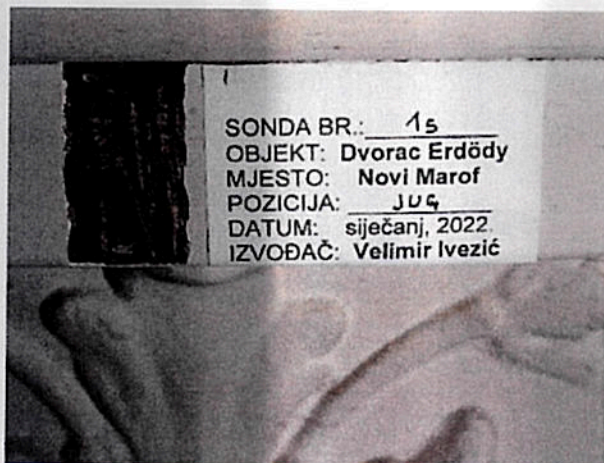
3. Sala za sastanke (zapadni dio dvorca), vis. 350cm x šir. 630cm x duž. 720cm

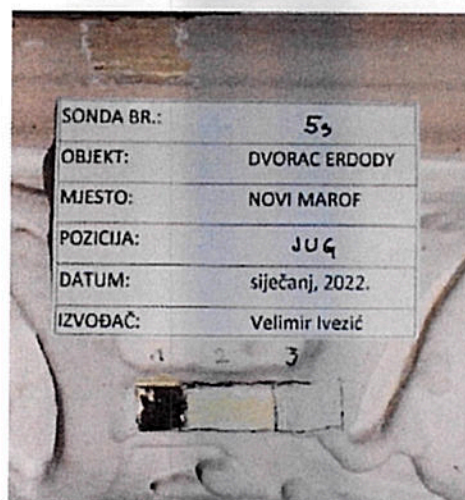
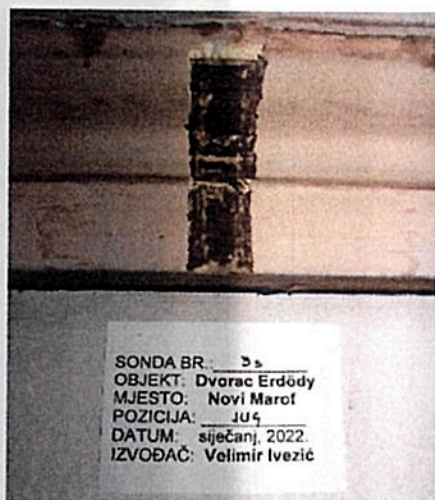
Prostorija je opremljena bogatim klasicističkim, teškim vijencem koji drži spušteni rubni dio stropa. I vijenac i spomenuti bogato profilirani spušteni rub napravljeni su od drveta. U sredini je impostiran luster sa reljefnom rozetom. Pri zapadnom se zidu ponad prozora (2 kom) drveni dio odvojio od žbukanoga stropa oko 8- 10mm u dužini od 2m. Uočljivo je dijagonalno rapuknuće u zidu i žbuci iznad nadvoja (debljina zida 55cm) vratiju u sljedeću dvoranu na sjeveru te manja okomita pukotina u sjevero-zapadnom kutu prostorije.

Relevantne konzervatorsko-restauratorske istražne sonde:

Sonde br. 1-5 načinjene na drvenom spušenom dijelu zapadnoga stropa ponad prozorskih otvora i sve pokazuju identičnu stratigrafiju

Stratigrafija sonde na svodu pod red br. 1 – 5

0. Drveni nosioc, profilacije i reljefi	jelovina, lipovina
1. Tamno smeđi sloj naliča	Dulux t. k. 80YR 11/151
2. Uljani bijeli impasto preslik	
3. Recentni nalič krem i bijele mineralne boje	

Zaključak

Recentna konzervatorsko-restaratorska istraživanja triju prostorija 1. kata dvorca Erdödy u Novom Marofu oštećenih potresom pokazala su da je izvornik iz 18. st. ispod nekoliko naknadnih slojeva naliča dobro sačuvan, ali da nema nekih posebnih oslika na stropovima ili zidovima. To dodatno potvrđuju i nalazi u arhivalijama. Naime, fotografije s početka prošloga stoljeća pokazuju da su na zidovima tih prostorija visjele oveće slike, ulja na platnu, ogledala, raznorazni ukrasi, etc... pa iz toga razloga, također, vjerujemo da nije bilo fresco oslika na zidovima triju soba. Mrlje u kapelici koja ovom prilikom nije bila predmet istraživanja ukazuju na suprotno. Ravnateljeva soba je izuzetak jer ima ogromno stropno ulje na platnu, a kohezivnost na drvenim ukrasima i vijencu je vrlo slaba. Stoga je i troškovnik i program radova za tekuću godinu napravljen samo za tu prostoriju. Ostale prostorije se mogu soboslikarski osvježiti.

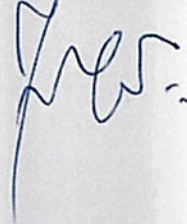
Prijedlog konzervatorsko restauratorskih radova (2022. god.)

Najoštećenija i najzanimljivija je južna soba, danas soba ravnatelja. Stropni su ukrasi i vijenac načinjeni od drveta koje se rasušilo, djelovi su se razlijepili i kompletni se preslik trusi, a premazi su toliko debeli da se gotovo izgubila forma i plasticitet minucioznih drvorezbarskih reljefa koji imitiraju stucco. Osim toga u ukrasnom okviru plafona cijelom se površinom prostire laneno platno finog tkanja s uljanim oslikom iluzioniranoga nebekoga svoda. Prijedlog je da se sanira cijeli svod, da se skinu svi preslici od vijenca na više te da se vijenac i ukrasi tutkale, učvrste, da se drvo konsolidira (paraloid b-72), rekonstruiraju se nedostajući dijelovi (lipovina), pokitaju kaverne (kit od drvene prašine) te da se cjelokupni drveni visoki i plitki reljef kredira (champagne, bolognese). Na taj bi izvorni način obrade drvenih ukrasa precizni

plasticitet i njihova ljepota došli do punog izražaja. Unutar ukrasnoga stropnoga okvira potrebno je također skinuti kompletne preslike, podljepiti konopljino platno, kemijski očistiti/skinuti zaštitni sloj šelaka (denaturirani alkohol), retuširati lakune (tempera, akvarel Schminke) i prezentirati iluzionirani nebeski svod u punom sjaju. Sliku je na kraju potrebno lakirati Uv protection stabilnim mat lakom (Lascaux). Zidove ne treba posebno tretirati osim južnoga zida gdje se oveće pukotine mogu sanirati karbonskim vlaknima i vapnenačkom žbukom. Površine zidova te prostorije od vijenca naniže može se soboslikarski tretirati bijelom poludisperzivnom bojom da bi se osvježili. U dogovoru s investitorom prethodno je potrebno sve kablove, vodove i cijevi koje vire ili slobodno vise postaviti u prethodno za tu svrhu pripremljene božure u donjim dijelovima zidova. Kako god bilo treba početi sa cijevnom skelom i sanacijom stropa koji je najugroženiji i pretpostavlja potrebu za hitnom intervencijom.

U Varaždinu, 17. siječnja, 2022.

Velimir Ivezić, konzervator-restaurator

Mjesta uzorkovanja i stratigrafska sondiranja zidnih i stropnih površina

